

Salvador Cardús

«La mobilització civil és fonamental, però l'eina legítima de la ciutadania són les institucions»

Una conversa amb Gemma Calvet

Salvador Cardús (Terrassa, 1954) i Gemma Calvet (Barcelona, 1966) són dos observadors de la societat catalana de primera línia. Cardús és un dels sociòlegs de més prestigi del país, professió que li dona una capacitat d'anàlisi que el situa com un dels opinadors de referència en els mitjans de comunicació. Per la seva part, Calvet és una advocada especialista en polítiques socials i drets humans que a les darreres eleccions al Parlament de Catalunya va fer el salt a la política de la mà d'Esquerra Republicana. Ambdós, Cardús i Calvet, juguen un paper protagonista en el procés de construcció d'un nou país. Ell, des del Consell Assessor per a la Transició Nacional. Ella, com a ponent de la Llei de consultes. Ambdós hi tenen molt a dir a l'hora de construir una nova democràcia.

Arnau Albert: El títol d'aquest número d'EINES és «Nou país, Nova democràcia», un eslògan amb el qual volem convidar-vos a fer una reflexió sobre com dotar-nos d'un estat propi ens ofereix l'oportunitat de millorar la forma de governar-nos i el nostre propi sistema de convivència. Però primer de tot, segurament ens hauríem de preguntar què falla en la nostra societat.

Salvador Cardús: Personalment, mai m'he cregut això de la desafecció política dels catalans. La idea de desafecció política és un concepte elaborat des de la classe política, sobretot els que estan a govern, per intentar explicar el que ells viuen com un desafecte cap a la seva persona, amb una explicació que dona la culpa als de fora. És a dir, o bé és culpa dels mitjans de comunicació o bé del ciutadà que és una «passota». No crec, doncs, en la desafecció entesa com la manca d'estima de la gent cap als polítics. El que crec que hem estat vivint els darrers anys és una manca d'estima dels polítics envers el ciutadà, sobretot

expressada amb l'ús d'un llenguatge esotèric que no s'entén. Per entendre un debat polític has de tenir unes claus de descodificació que no són accessibles a la majoria. I crec que els fets em donen la raó, perquè, com podria ser que hi hagués desafecció política i alhora uns nivells de mobilització política tan grans com els que viu avui el país? Si hi hagués desafecció política tothom estaria a casa, ningú es fiaria de la política, ningú aniria a votar i resulta que a les últimes eleccions catalanes hem tingut una de les participacions més altes de la nostra història recent, resulta que la gent surt al carrer i està permanentment mobilitzada, entres a qualsevol bar i la gent parla de política, no hi ha dinar familiar que no parlem de política... Vivim en uns moments d'afecció política desmesurada. Per tant, quan la política interpel·la el ciutadà, el ciutadà respon. Quan la política esdevé un afer entre pocs, un negoci tancat, el ciutadà no és que tingui desafecció, és que té la impressió que no l'estimen, és a dir, que allò que tracten no va per ell.

Cardús: Els mitjans de comunicació i els que ens dediquem a l'opinió i a parlar de política solem caure en una sobreinterpretació de la política

Gemma Calvet: Sí que hi ha una desafecció política o un desprestigi de la política sobretot en relació als que es dediquen professionalment a la política. Hi ha un rebuig, una desconfiança i un examen continu. Hi ha uns estereotips que tenen la seva raó de ser. Cal analitzar per què succeeix això, no només a casa nostra, sinó a tot Europa. Però en paral·lel, i especialment a casa nostra, es respira constantment una ànsia de ciutadania compromesa que entén la política com un exercici de reivindicació democràtica. Perquè la democràcia s'està movent de forma molt profunda. Des de la creació de l'estat modern fins ara la política s'ha mogut molt en una visió maquiavèlica, on no és el mateix el que es diu que el es pensa, on hi ha molta distància entre el discurs i la veritat. El que Manuel Vázquez Montalbán deia de «la doble moral y la doble verdad». Ara la ciutadania demana polítics que diguin la veritat. Fins on es pot arribar per fer front a la crisi econòmica, què està passant amb el sistema bancari, què hi ha hagut de veritat o de mentida en el sistema de seguretat — com per exemple amb la Guerra d'Iraq — i sobretot, com combatre el gran centre neuràlgic del desprestigi de la política: la corrupció, entenent-la com el factor d'interès econòmic personal o fins i tot

a nivell de partit. Això ha generat un estereotip justificat, perquè hi ha indicadors que demostren que, especialment a l'Estat espanyol, i també a Catalunya, hi ha hagut polítics en els darrers 30 anys que han pogut convertir la política en un intercanvi de favors, en un espai de negoci particular. Per tant, aquí sí que és cert que hi ha una necessitat de convertir la política en un exercici professional honest, tot i que hi ha hagut moltíssims polítics que han desenvolupat la política de forma honesta. Però ara la democràcia està profundament marcada per aquesta necessitat de regeneració. I això s'ha de fer a través de la Llei de Transparència i la Llei Electoral, per exemple. I aquestes necessiten, com ha tingut la Llei de Consultes, pressió ciutadana perquè tirin endavant. Si no no ens n'acabarem de sortir. El tema de la corrupció ha de ser combatut amb la Llei de Transparència però també amb una reafirmació col·lectiva de la necessitat de la política. I això passa per l'educació i per recuperar les humanitats. Hi ha un llibre excel·lent de la Martha Nussbaum, Sense ànim de lucre, que associa el desenvolupament de la democràcia a l'enfortiment d'una política nodrida de les humanitats, nodrida de valors, nodrida de gent que ve d'àmbits professionals i nodrida

d'uns partits polítics regenerats en la seva dinàmica interna i organitzativa i per tant que incorporin la democràcia, en la seva pulcritud màxima, dintre de les organitzacions de tal manera que es converteixin en maquinàries d'idees, de projectes polítics. No d'argumentari o de relat. Sinó de conviccions. El debat intern dels partits no hauria de tenir por del debat d'idees, del pensament crític. Al contrari, enriqueix. Tot això ve de les humanitats. Un molt bon antídoto contra els populismes que estan creixent a través d'un relat que podem compartir tots, però amb un full de ruta pel que fa a la transformació social i política que no està gens clar. Per tant, la pregunta de la desafecció connecta directament amb la sostenibilitat dels sistemes democràtics. Potser, nosaltres, des de les nostres generacions, no ho veiem massa. Però els nanos més joves, de dotze o tretze anys, tenen molt assumida la demonització de la política. I això és molt perillós. Hi ha un risc enorme que el vincle entre les noves generacions i la necessitat de la política institucional com a eina de sostenibilitat democràtica entri en un altre terreny de crisi

Salvador Cardús: Hi ha qüestions de caràcter estructural, de regles de joc, que no haurien de ser tant difícils de

Calvet: La política s'ha mogut molt en una visió maquiavèl·lica, on no és el mateix el que es diu que el que es pensa

canviar. Una llei electoral, una llei de partits que regulés o posés ordre al finançament dels partits o que fes més pròxim el diputat al ciutadà... No hi ha fórmules màgiques, però sí que es pot millorar moltíssim. Ara tenim un sistema que va néixer de la desconfiança envers el ciutadà, i hauríem de tenir un sistema que estigui fonamentat en la confiança envers el ciutadà. I això només és qüestió de copiar, no cal inventar res. Només mirar els que ho fan més bé o fer una barreja de dos o tres models que funcionin. Hi ha alguns canvis que a vegades es veuen difícils però no deixen de ser els més fàcils. Són els que depenen d'una acció legislativa, posar unes regles del joc, una llei de transparència, com deies, que faci difícil reproduir segons quin tipus de pràctiques que han desprestigiat la política. Aquest és un pla. N'hi ha un altre que és el del llenguatge. I aquest és molt important i no es pot regular per llei. No pots fer una llei per dir com hem de parlar de política. I d'això en són responsables els polítics i els mitjans de comunicació. Un dels màxims responsables del desprestigi de la política són els polítics quan han parlat d'ells mateixos, de «companys de professió», per dir-ho d'alguna manera. Tu escoltes un polític parlant d'un altre polític i penses que és un «xoriço», un paio que només pensa en folrar-se. La recepció popular d'això és el «tots són iguals», perquè l'endemà serà l'adversari el que li dirà «i vostè més!». És a dir, el poc respecte que hi ha hagut en el tracte, en el debat polític entre polítics ha estat la primera pedra, la primera fase d'aquest descrèdit. I després, els mitjans de comunicació i els que ens dediquem a l'opinió i a parlar de política, també tenim molta responsabilitat perquè solem caure en una sobreinterpretació —sempre conspirativa— de la política. Sempre busquem, no la segona instància —és a dir, la interpretació malpensada del que s'ha dit—, sinó que els periodistes i opinadors busquem la tercera i fins i tot

» Cardús: Una societat civil políticament forta vol dir una societat civil políticament i econòmicament independent

la quarta derivada, cosa que fomenta la desconfiança sistemàtica. La posició del comentarista, del periodista, de la premsa en general, ha de ser crítica, però una crítica fonamentada. El que no pot ser és inventar pel·lícules per omplir pàgines. A vegades sembla que fem d'analistes de futbol. Hi ha una sobreinterpretació que carrega moltíssim i allunya la política del ciutadà.

Gemma Calvet: Aquest plantejament que dius és molt important perquè s'ha caigut en una generalització del «això és cosa de "els polítics"...».

Salvador Cardús: De desconfiança...

Gemma Calvet: De desconfiança, exacte. L'«això és cosa dels polítics...» fa molt de mal, perquè no dona cap possibilitat perquè la política institucional ofereixi una resposta. I això és tancar una porta a la societat. Nosaltres hem de reclamar una finor dialèctica com la de les tertúlies franceses, alemanyes o angleses. S'analitzen i s'aprofundeix en els fets, però no es tracta malament els polítics. Aquest tractament despectiu envers els polítics, a l'Estat espanyol, però també a Catalunya, sorgeix d'una manca de conviccions democràtiques molt profundes. Estem pagant 40 anys de dictadura. No hi ha una cultura democràtica plenament integrada en la política institucional, sinó que encara hi ha aquella cosa de «ja sabem com són "els polítics"». Insisteixo, amb raons i fonaments basats en una corrupció que ve d'aleshores, perquè aquesta mixtura entre el sector de la construcció i la política es va gestar durant el franquisme. El que estem pagant car és que no es va fer un tall amb determinades praxis. O per exemple la lentitud de la justícia i el fet que massa sovint la justícia no ha estat prou diligent a l'hora de portar

Calvet: L'ANC ha tornat a recuperar la cultura d'una societat civil catalana equidistant a les organitzacions polítiques però no aliena a les organitzacions polítiques

a la presó els autors de delictes com el tràfic d'influències o en altres casos de corrupció. Per sort això està canviant, ja que hi ha una emergent cultura de justícia independent. El problema és que té una manca de mitjans i de recursos flagrant. Això ho veiem sobretot en casos complexos com el de les Illes i el País Valencià, però també al Principat, amb el cas Palau. No s'ha acompanyat d'una dotació pressupostària que demostrï la importància dels casos, facilitant donar una resposta ràpida i útil perquè la gent vegi que els polítics són tractats per la justícia de la mateixa manera que el senyor que roba una cartera al metro o del pobre immigrant que ha de portar mig quilo de cocaïna de Colòmbia per poder mantenir la seva família. Aquest plantejament d'equitat en la resposta de la justícia també forma part d'un fracàs. Per una banda, com tractem l'estereotip dels polítics com a classe corrupta, i per altra banda, la manca de resposta de la justícia que contribueix a que la ciutadania estigui molt desconfiada.

Arnau Albert: El llenguatge que s'utilitza des de la política també pot afavorir el sorgiment dels populismes, tant a la dreta com a l'esquerra, que comentava la Gemma?

Salvador Cardús: Una cosa alimenta l'altra. És allò de l'ou i la gallina. Què va ser primer? Perquè el populisme alimenta la desconfiança alhora que es construeix sobre la desconfiança. El llenguatge i els discursos del 15M són de desconfiança pura i radical. Gairebé no hi ha res de propositiu. Per això era tan transversal. S'hi podia afegir tant una iaia que sempre ha votat el PP i pateix per la pensió que li paga el banc com un antisistema que ensorraria la banca. I es trobaven tots alhora perquè tots desconfien del sistema. Trencar amb la lògica de la desconfiança és molt difícil, perquè la democràcia implica una cultura política madura. I la maduresa democràtica demana una capacitat d'anàlisi. I a vegades hem volgut fer la democràcia fàcil i la democràcia no ho és de fàcil. Entendre la democràcia demana un país format, amb capacitat de judici. Per exemple, que la gent sàpiga què és la presumpció d'innocència i què comporta. Una cultura que no posa la gent a la presó abans que la jutgi.

Gemma Calvet: O la pluralitat política.

Salvador Cardús: O la pluralitat política. Però és que n'hi ha moltes, d'aquestes confusions. I crec que això té a veure amb la curta tradició democràtica de

l'Estat espanyol, perquè 30 anys és una curta tradició democràtica. No tenim la cultura política necessària per tenir una democràcia més consistent. Per tant, tenim una feina doble: de regles de joc estructurals —lleï de partits, lleï de transparència, lleï electoral...—, però també de capacitat de poder parlar de política de manera molt més substantiva, amb molta més capacitat d'anàlisi. I en això hi tenim molta responsabilitat, no només els polítics, sinó els que parlem de política, la divulguem o els que generem desconfiança. Aquí hi ha uria d'haver un exercici d'autocrítica molt exigent. Si em deixes introduir un altre element que em sembla important, que forma part del que és la cultura política del país. A mi em sembla que l'exercici professional de la política, en el bon sentit de la paraula, no ha trobat el punt d'equilibri que precisament li permetria connectar amb la realitat. Una connexió que no vol dir precisament passar-se els caps de setmana visitant aplecs i festes majors, sinó que vol dir que el polític a les cinc de la tarda acaba la feina i se'n va a buscar els fills a l'escola. Ja entenc que el polític no pot tenir una hora d'entrada i sortida fixa com moltes dels llocs de treball convencionals i necessita certa flexibilitat horària, però ostres, el que no pot

Cardús: No tenim la cultura política necessària per tenir una democràcia molt més consistent

ser és com el que em deia l'altre dia un alcalde «des que em dedico a la política, a casa ja no m'han vist més». Això és perjudicial perquè vol dir que s'estableix una relació obsessiva amb la feina, i d'altra banda, una desconexió amb els problemes quotidians, de la vida de cada dia. I no només amb la del ciutadà, sinó la teva pròpia vida, que és pitjor. M'agradaria veure les taxes de divorci dels polítics. Aquest estil de fer política acaba determinant una relació patològica amb el mateix fet polític. El polític ha de ser una persona molt més normal. I aquesta normalitat acabaria generant, també, molta més confiança entre la ciutadania. És a dir, generaria un flux de relació més normal, més quotidià.

Gemma Calvet: Hi estic totalment d'acord, i a més, se'n parla molt poc, d'aquesta qüestió. Hi ha el síndrome de l'agenda que has d'omplir i que si no vas a fer xerrades a gent que ja està convençuda i, per tant, no compleixes amb unes expectatives de presència continuada, es pot interpretar com que treballes menys. Hi va haver un moment que vaig haver de fer l'exercici personal d'avaluar si omplir tots els espais de l'agenda contribueix a fer millor o pitjor la feina. I al final vaig arribar a la conclusió que és un obstacle per poder

fer bé la feina. Tu has de tenir temps per tenir equilibri emocional, i això vol dir estar amb els teus. Has de tenir temps per poder llegir, per poder reflexionar, perquè és a partir d'aquí que tu prens posicions en el dia a dia. Com encarar el procés que viu el país ara, com fer una llei... Si tu no tens el temps per reflexionar, de dotar-te d'eines de formació, de llegir, tu no ets capaç de trobar sortides. I després és molt important obrir el Parlament. Tenir molt de temps per rebre la gent o anar tu a buscar les persones expertes o afectades per una llei que pugui estar en tràmit. Col·legis professionals, associacions... I no amb llums i taquígrafs perquè surti al diari. Sinó perquè és bo que hi hagi un diàleg permanent. Les organitzacions polítiques hem de fer una reflexió molt profunda, perquè la dinàmica general —i Esquerra crec que és dels partits que menys— passi per fer menys vida de partit i més vida política. Ens hem d'obrir, perquè si no corres el risc d'estar allunyat de la realitat o només d'estar envoltat de persones que pensen com tu.

Salvador Cardús: Imagina't què pensa el ciutadà normal quan només veu el polític en el mercat o en el carrer quan venen eleccions. «Ve un polític, hi deu haver eleccions».

Gemma Calvet: Per anar al moll de l'os, parlant clar. És la dinàmica del poder. En la política, per arribar a un càrrec, has hagut de picar molt pedra. I si no estàs a les reunions, si no tens un espai de poder, o si no evites la discrepància, la gent pot confondre que si no compleixes amb tots els punts, no tindràs espai en una llista electoral.

Salvador Cardús: Perquè la lògica d'ascens en els partits no és una lògica meritocràtica en el bon sentit de la paraula, en relació a les capacitats i potencialitats de cada persona, sinó en relació als mèrits fets en un altre sentit, en l'oportunitisme. És molt diferent que una organització triï un diputat només perquè te'n pots refiar i perquè no et generarà problemes o perquè a la seva circumscripció és ben valorat i pròxim a la gent.

Gemma Calvet: Això també passa per la democràcia interna dels partits, que es pugui fer un debat lliure, que es pugui parlar tranquil·lament, sense que sigui un problema que en un moment determinat es pugui qüestionar una decisió sense que això sigui interpretat com una deslleialtat. Si no es posa en alça el valor de la llibertat d'expressió interna, del debat viu d'idees, de baix a dalt, d'una forma horitzontal i es manté

Calvet: Si es substituís la tàctica, el relat, les enquestes i el màrqueting per debat ideològic, capacitat de participació i d'escolta i al mateix temps, debat intern, els partits hi guanyarien molt

un esperit de funcionament massa jeràrquic, es devalua el factor innovador, creatiu de política, que els propis partits haurien de tenir. I des d'aquest punt de vista, els partits són indispensables, perquè estructurin, vehiculen, faciliten que hi hagi una seguretat respecte a la dinàmica democràtica. Han de ser capaços de crear contínuament projecte polític, de crear sortides en el procés de transformació social. Ara mateix, el moment que estem vivint és un moment apassionant per tots els partits polítics, i sobretots pels partidaris del procés. Perquè l'escenari de construcció d'un estat propi obre un ventall de possibilitats polítiques immens. Des de la política lingüística que farem al model d'estat del benestar i de drets civils que construirem. I també és una oportunitat per construir una nova manera de fer política. Una manera de fer política com la que demana la gent. En aquest sentit, Esquerra, de la mà de l'Oriol Junqueras i amb la generositat de la militància, ha fet passos importants, com per exemple la incorporació en llocs destacats de les llistes electorals de persones que no militem al partit. Des de l'Alfred Bosch al Congrés de Diputats i ara a l'Ajuntament de Barcelona, fins a en Josep Maria Terricabras i l'Ernest Maragall a Brussel·les. I passant

per mi mateixa al Parlament. Obrir-se a persones de fora del partit o no formades dins del partit, que fan el pas d'involucionar-se en política. Aquesta, crec, és una dinàmica molt positiva. Partits oberts, partits que donin resposta, partits coherents. Superar els egos. La política s'ha de convertir en la capacitat de treballar des de projectes divergents, de treballar en grup. Has de confiar en els companys. Hem de desterrar aquella dita que «els pitjors enemics són els que tens al costat». Hem de deconstruir la política. Perquè al cap i a la fi, nosaltres som els garants que la maquinària de la democràcia institucional funcioni.

Salvador Cardús: No vull semblar frívol, però en alguns casos, la solució seria relativament senzilla si es tingués la valentia de prendre determinades decisions. Figura't que a partir d'ara es decidís que l'administració pública, el Parlament, altres institucions i els partits, no convoquen més reunions a partir de les sis de la tarda. Això és una bomba, una revolució.

Gemma Calvet: És una concepció de la política holística, és a dir, entesa com que està feta per éssers humans que necessiten portar una vida equilibrada.

Salvador Cardús: És una decisió que

determinats països han pres. I en aquest terreny crec que hi ha molt marge per millorar la manera de fer política. Hi ha una altra qüestió, i és que a vegades, per respondre al tema de la desafecció, s'ha elaborat o potenciat un discurs sobre la participació que en certa manera és artificios i molt paternalista. Una mena de «participacionitis» que l'única cosa que pretén és dissimular o encobrir el problema de fons. A mi quan un ajuntament em diu que ara destinaran una petita partida per fer pressupostos participatius perquè la gent digui què vol fer amb aquesta partida, i resulta que en plena crisi el projecte que té més suport és el de fer una pista d'skate al mig del parc d'una ciutat... segur que la participació és això? És decidir quins bancs posarem en un passeig? Per mi, això que ho decideixi algú que hi entengui. En moltes ocasions, una millor democràcia vol dir democràcia participativa, però crec que hauríem de ser més estrictes, més rigorosos a l'hora de saber de què estem parlant, perquè si no correm el risc que la participació, en lloc de resoldre un problema, n'acabi generant un de molt més gros.

Gemma Calvet: Si realment els partits fossin capaços de ser molt més crea-

Cardús: El polític ha de ser una persona molt més normal.
I aquesta normalitat acabaria generant, també,
molta més confiança entre la ciutadania

dors d'idees i de projectes polítics, si s'escoltés molt més a la ciutadania...

Salvador Cardús:si fossin molt més porosos...

Gemma Calvet: Sí, si fossin molt més porosos, el canal de participació es garantiria. El que passa és que hem viscut repressió i clandestinitat política. I per tant, la cultura d'organització perseguida és molt present sobretot en les generacions de polítics que porten més trajectòria. La nova pràctica política hauria de substituir tots els esforços que s'estan fent en relat, en màrqueting, en tàctica immediata, per una cultura de projecte polític de fons, de migllarg termini i també en una escolta continuada del que pensa la gent. Si es substituís allò que és tàctica, relat, enquestes i màrqueting per debat ideològic, capacitat de participació, d'escolta i al mateix temps, debat intern, els partits guanyarien molt, qualitativament, però també quantitativament, perquè hi hauria moltíssima gent que s'aproparia als partits.

Salvador Cardús: En la dinàmica municipal és on es veu més clarament això, sobretot en la relació amb determinades associacions de veïns. És a dir, que

són estructures gairebé delegades de propaganda del partit que governa. Hi ha un munt de mala pràctica o de perversió de la relació entre partits i societat civil, que complica les coses o les fa poc transparents.

Gemma Calvet: El concepte de societat civil independent, és a dir, que no ha de ser dels nostres, sinó d'ella mateixa, això, durant molts anys, ha estat molt confús. Etiquetàvem les associacions i entitats per si són dels nostres o no són dels nostres.

Salvador Cardús: I les pròpies universitats. Allò de «el rector de tal universitat és d'aquests o és dels altres».

Gemma Calvet: Això és terrible. Aquí, l'Assemblea Nacional Catalana, com a moviment més emergent dels darrers anys, ha sabut blindar molt bé aquesta independència política. I ha tornat a recuperar la cultura d'una societat civil catalana equidistant a les organitzacions polítiques però no aliena a les organitzacions polítiques. És viscuda com un complement per avançar democràticament. L'Assemblea Nacional Catalana —no parlo d'Òmnium, que és evident que està jugant un paper cabdal, al mateix nivell que l'Assem-

blea, però que té una altra trajectòria i història— i els milers de persones compromeses, estan jugant un paper primordial en el procés de ruptura amb l'Estat espanyol. I cuiden la seva independència política amb molta pulcritud. Fins i tot adoptant mesures com el compromís de no transformar-se mai en un partit polític. A diferència de grups com Podem, el qual sorgeix d'un moviment social extraordinari com el 15M, o la mateixa PAH i el projecte de Guanyem Barcelona. Què s'han deixat en el camí? La necessitat de reivindicar una societat civil imprescindible per la democràcia.

Salvador Cardús: La gràcia de l'Assemblea Nacional Catalana és que estigui condemnada a desaparèixer. Això és molt important. Que no visquis per durar, sinó que visquis per un objectiu concret, per desaparèixer. Si no fos així podríem acabar tenint un problema, perquè ara estem en un moment excepcional, amb una societat civil més forta, més mobilitzada del que és normal.

Gemma Calvet: Però des del punt de vista de la construcció d'un país nou, aquest fet et proporciona uns valors que crec importants, si més no com a punt de partida.

Salvador Cardús: Sí, és cert que per acompanyar el trànsit i com a punt d'arrencada, la mobilització civil és fonamental, però l'eina legítima de la ciutadania són les institucions. I això no és una crítica a l'Assemblea, perquè l'Assemblea es fa tips de dir que el seu paper és el d'acompanyar la política, no de substituir-la. Ells són conscients que les decisions no les poden prendre ells perquè a ells ningú els ha votat. Això és molt important tenir-ho present, perquè a vegades veus associacions que són quatre gats i sembla que tinguin més legitimitat política per prendre determinades decisions o per pressionar un govern que ha estat tri-

at democràticament precisament per prendre decisions. Vostès tenen capacitat de pressió, han d'aportar la seva visió... però la societat civil ha de saber quin és el seu lloc. Ho dic perquè els polítics ja els tenim molt criticats, la crítica al polític i a la política l'hem feta molt bé. Però la crítica a la societat civil, quan s'ha produït aquest desequilibri, no l'hem feta, no l'hem sabuda fer o és antipàtica fer-la. I s'ha de repartir la crítica de manera equitativa. Hem tingut una lògica política o uns polítics que no han estat a l'alçada de les circumstàncies, però la societat civil o la societat organitzada tampoc. Hem exigint molt i hem donat molt poc.

Gemma Calvet: En la mesura que moltes organitzacions s'han professionalitzat, han començat a dependre de les subvencions i els ajuts. I aquí es va gestar, sent-ne molt responsable el socialisme espanyol, un clientelisme amb associacions de veïns i entitats culturals que les va neutralitzar. I en aquest sentit, la gran aportació de la societat civil, per exemple, els col·legis professionals, és que s'ha mantingut la necessitat de fer prevaldre l'equidistància del diner públic que et subvenciona o del partit polític que et convida com a eina de prestigi organitzatiu. El que no et puguin adjudicar l'etiqueta d'un partit, comença a ser ara síndro-

Calvet: Una administració on els alts càrrecs tècnics tenen carnet d'un determinat partit, introdueix elements de molta desconfiança en relació a la capacitat de governabilitat

me de prestigi, però durant molts anys, aquesta independència ha estat interpretada com a manca de compromís.

Salvador Cardús: En aquest sentit, moltes organitzacions estan treballant per alliberar-se del pes de les subvencions. Perquè és molt important desprendre's del pes del finançament públic, perquè això vol dir desprendre's de la trucada del polític que et demana que li muntis una conferència a mida. Una societat civil políticament forta vol dir una societat civil políticament i econòmicament independent. I vol dir que sap quin és el lloc que li pertoca i que no ocupa el lloc que han d'ocupar les institucions i la política institucional. Cal aconseguir una revalorització de la societat civil.

Gemma Calvet: En el procés construcció d'un estat nou i republicà, el valor afegit de la societat civil no sotmesa a partits polítics és un punt de partida imprescindible.

Arnau Albert: L'administració pública, que no deixa de ser la primera finestra on es dirigeix el ciutadà, també pateix un important desprestigi, ja sigui per la lentitud, la burocràcia o el partidisme....

Gemma Calvet: Una administració on els alts càrrecs —i per tant, els més

ben retribuïts— tenen carnet d'un determinat partit, introdueix elements de molta desconfiança en relació a la capacitat de governabilitat que té. I això hauríem de ser capaços de veure-ho i corregir-ho. Nosaltres som un país petit. Volem ser un estat. I un estat s'ha de basar en una administració pública lleial institucionalment. I això vol dir que els treballadors públics —i els de més alt nivell, més— han d'estar plenament convençuts que qui els dóna les ordres són els que han estat escollits per la gent per governar en aquell moment el país. Aquell funcionari públic que quan no estic governant em facilita informació, no és un bon funcionari públic. I és un tema molt delicat. Per exemple, en l'àmbit policial, si no hi ha lleialtat institucional interna, no hi ha governabilitat possible. A l'àmbit de la justícia, exactament el mateix. Tu no pots polititzar el funcionament d'una fiscalia com està fent el govern espanyol contínuament. No vull una fiscalia catalana que estigui governada des de la Generalitat. Vull una fiscalia que sigui capaç de funcionar per criteris jurídics propis i per coordinacions alienes al poder polític de tipus jurídic i on primi el principi de la legalitat. I en l'àmbit de l'educació, igual. La recerca i la formació són eines claus, imprescindibles, en la configuració d'un estat.

Salvador Cardús: Un dels problemes que té el funcionament de l'administració és la sobreideologització de la seva acció. La decisió de tancar un CAP a l'estiu hauria de ser una decisió presa a partir de bona informació tècnica, i no convertir-ho en un debat ideològic.

Gemma Calvet: El gran problema és que els professionals es queixen de que no se'ls escolta.

Salvador Cardús: La majoria de decisions són interpretades a través de consideracions ideològiques, sense tenir en compte la informació tècnica. Si privatitzem, si no privatitzem. Que si una decisió és per beneficiar l'escola concertada en detriment de la pública. No sobre carreguem el debat amb fins partidistes i siguem capaços d'avaluar-lo amb criteris racionals. No tot són decisions ideològiques.

Gemma Calvet: Hi ha molts metges que t'expliquen que durant el procés de retallades ningú els ha demanat l'opinió. Per prendre determinades decisions, la política ha de comptar amb l'opinió dels treballadors públics. Quan només es canalitza via sindical o via reivindicació laboral, no funciona. Recordo que quan Salvador Seguí, «el Noi del Sucre», va plantejar el sindicat únic com a eina

Calvet: Tenim l'oportunitat de potenciar unes pràctiques noves, com és la independència de la societat civil; el reconeixement del valor de la qualitat professional i l'eficiència de l'administració pública

de transformació i progés, ho fa justament per evitar aquest nivell de sectorialització en les reivindicacions laborals.

Salvador Cardús: La defensa gremial.

Gemma Calvet: La defensa gremial pura i dura basada en drets propis com a prioritat respecte del propi servei o el bé comú.

Salvador Cardús: Sí, la defensa de drets que en moltes ocasions acaben sent privilegis perquè no responen a les necessitats objectives, no responen a una avaluació tècnica que digui què és el que cal i què és el que no cal. I l'administració ha de tenir una qualificació tècnica i un marge de treball professional que no estigui plenament sotmès a l'interès partidista. La crítica no només ha de ser ideològica, sinó que ha de ser amb números i papers sobre la taula.

Gemma Calvet: Amb criteris d'eficiència.

Salvador Cardús: Exacte. Per exemple, hi ha països que potser tenen bons resultats educatius, amb un bon resultat als informes Pisa, però amb un cost tan elevat, que mostren un grau d'ineficiència brutal. L'equilibri del sistema és molt important. Què inverteixes i quin

resultat n'obtenes. No vull que malgastin els meus diners. Vull que els meus néts tinguin una bona formació, però que es pagui el just perquè la tinguin. És a dir, hi ha d'haver una avaluació tècnica racional de com utilitzem els recursos. Tenim uns mestres molt ben pagats. Cobren gairebé tant com a Finlàndia. Però en canvi, tenim un sistema de reclutament que no correspon amb el nivell de sou que tenen. Hi ha altres feines que cobres la meitat, però l'accés és infinitament més complicat i has de demostrar molta més competència. Això comporta molts problemes. L'administració ha de ser tècnicament competent. Ha de tenir capacitat d'avaluar capacitats. Ha de ser transparent, com la mateixa política, que ha de poder donar comptes de què és el que fa.

Gemma Calvet: Quan com a polític dirigeixes un equip de funcionaris públics, si no et plantejges refer la teva pròpia visió de les coses a partir del coneixement que et ve de la pròpia dinàmica professional que gestiona els serveis públics, anem malament. És molt important nodrir-se d'un principi de confiança claríssim i capacitat d'escoltar, de baix a dalt, arribar a escoltar els treballadors últims que gestionen el dia a dia. Per exemple, en el sistema penitenciari, has d'escoltar els educadors

socials, els funcionaris que estan en el mòdul... no només has d'escoltar els equips tècnics superiors. Aquest són els més qualificats, és cert, però la diagnosi te la fan els de baix de tot. I això dóna unes eines en la dinàmica de les decisions polítiques molt interessants.

Salvador Cardús: La credibilitat i la confiança en un sistema democràtic depèn molt del bon funcionament del servei públic. És a dir, no és només el debat parlamentari. És la seva traducció en la capacitat d'aconseguir una escola que funcioni, un sistema sanitari que funcioni... Si això va, la confiança en la política creix. No pots pretendre guanyar confiança si no fas que els serveis públics funcionin de manera adequada.

Gemma Calvet: En un moment de gènesi d'un estat nou, l'emergència d'una nova cultura política és un repte apassionant. Tenim l'oportunitat d'instalar unes pràctiques noves, com és la independència de la societat civil; el valor de la qualitat professional i l'eficiència de l'administració pública; la capacitat de poder gestar un procés d'escolta, que se li diu participació democràtica, que va molt més enllà de la participació política; i una visió de cultura de treball i de cultura de reconeixement del coneixement. ◀

